

International Observation Mission to
Ukraine Presidential Elections 2010

Міжнародна місія спостереження
Вибори Президента України 2010 року

Вибори Президента України

Звіт про передвиборний період

18 січня – 4 лютого 2010 року

РЕЗЮМЕ ВИСНОВКІВ ТА СПОСТЕРЕЖЕНЬ

- ЦВК продовжувала працювати досить неупереджено протягом періоду звітування. Тим не менше, ЦВК продовжувала практику оголошення рішень тільки після їхнього обговорення членами комісії за зачиненими дверима. Крім того, значна бюрократизація продовжує підривати ефективність діяльності ЦВК.
- 3 лютого Верховна Рада на своєму засіданні прийняла зміни та доповнення до закону про вибори щодо роботи виборчих комісій нижчого рівня протягом дня виборів. Згідно з новими положеннями, ДВК може приймати рішення простою більшістю голосів замість необхідного кворуму в 2/3 від її складу. 4 лютого Президент України схвалив рішення парламенту. ЕНЕМО продовжує висловлювати занепокоєння щодо практики внесення змін у виборче законодавство в останній момент. Ці зміни, особливо між першим та другим туром, можуть негативно вплинути на якість і справедливість виборчого процесу. Більше того, відсутність чітких інструкцій від ЦВК може спричинити нерівномірне застосування таких змін і доповнень, і це у свою чергу призведе до непотрібної плутанини серед членів виборчих комісій та виборців і врешті-решт може зашкодити легітимності остаточних результатів.
- Відсутність чітких інструкцій від ЦВК щодо вимог про голосування на дому призвела до нерівномірного застосування процедур протягом першого туру. ЕНЕМО стурбована щодо можливості подібної ситуації в другому турі, оскільки згідно зі звітами, члени комісій нижчого рівня й досі чекають на остаточне рішення ЦВК.
- ЦВК сформувала нові окружні виборчі комісії згідно з графіком, затвердженим законом, а також дотрималася принципу пропорційності. На відміну від першого туру виборів, ЕНЕМО відзначила, що кандидати відповідним чином надали представників для більшості ОВК та ДВК за системою пропорційності, визначеною ЦВК. Крім того, спостерігачі ЕНЕМО помітили значні покращення в роботі й підготовці комісій

нижчого рівня, а також менше випадків звільнення з посад порівняно з першим туром. Жінки добре представлені на всіх посадах і рівнях виборчої адміністрації.

- Більшість ДВК були сформовані та почали свою роботу 1 лютого. Затримки з формуванням виборчих дільниць відбувалися в Миколаєві (ОВК 129), Херсоні (ОВК 185) та Чернівцях (ОВК 207). Станом на 3 лютого спостерігачі ЕНМО звітували про те, що певна кількість ДВК не працювала під час їхнього візиту, а саме в Івано-Франківську (ОВК 84, ОVK 85), Львові (ОВК 117, ОVK 120) та Рівному (ОВК 155).
- ЕНМО помітила значні покращення в логістиці ДВК порівняно з попереднім туром. Однак ЕНМО також відзначила, що доставка бюллетенів в ОVK фактично паралізувала діяльність ЦВК 4 лютого. ДВК отримують виборчі бюллетені через два дні після останнього строку, визначеного законом.
- У Криму робота ОVK 3 зупинилася між 27 січня і 1 лютого після звільнення голови комісії. Наступні конфлікти між представниками обох кандидатів у комісії, які прагнули здобути крісло голови, завершилися після втручання ЦВК і Генерального прокурора. Таким чином, ЕНМО висловлює занепокоєння щодо залучення судових установ у вирішення виборчих суперечок.
- Ще до першого туру ЦВК не надала чітких інструкцій щодо оновлення списків виборців у день виборів. Тому спостерігачі ЕНМО відзначили, що члени дільничних виборчих комісій включали людей у список без рішення комісії вищого рівня або суду, як цього вимагає закон. У день виборів у списки було додано приблизно 400 000 людей. Державний реєстр виборців продовжував оновлювати списки і протягом періоду звітування. Якість списків виборців до другого туру була оцінена позитивно членами комісій і виборцями, за винятком Миколаївської, Рівненської, Закарпатської і Чернівецької областей, де й досі знаходять багато помилок. Виборці мали змогу перевірити свої прізвища у списках протягом періоду звітування. Однак деякі ДВК у Чернігівській, Херсонській і Хмельницькій областях надіслали запитання виборцям щодо перевірки точності списків пізніше, ніж того вимагає закон.
- Кампанія після першого туру описується як неактивна і характеризується значною байдужістю виборців до політичних подій. Загалом період агітації був вільний від залякувань, тиску і погроз. Тим не менше, обидва кандидати займалися агітацією до її офіційного початку, і це було відображено у ЗМІ. Спостерігачі ЕНМО повідомили лише про декілька випадків зловживання адміністративним ресурсом і залученням державних службовців в агітацію, а саме в Закарпатській, Чернігівській, Харківській і Сумській областях. Обидва кандидати активніше використовували чорний піар і образливі висловлювання на адресу одне одного під час підготовки до другого туру виборів.
- ЗМІ надали електорату можливість ознайомитися з програмами кандидатів завдяки широкому висвітленню передвиборчої кампанії в новинах, теледебатах і політичній рекламі. Кандидат Віктор Янукович відмовився від теледебатів зі своїм опонентом, при цьому зробивши принижуючі та сексистські коментарі.
- ЕНМО занепокоєна тим, що політичне втручання в діяльність судів може підірвати легітимність процесу і призвести до проблем після виборів. Суперечки щодо того, хто має повноваження призначати голову Вищого адміністративного суду, який займається скаргами на результати виборів, продовжувалися протягом періоду звітування і стали ще більш політизованими. Крім того, за діяльністю Київського

адміністративного апеляційного суду ретельно слідкували депутати від Партії Регіонів, вимагаючи доступу до його електронної системи.

- ЕНЕМО направить 450 короткострокових спостерігачів для моніторингу всіх етапів виборчого процесу, включно з відкриттям, голосуванням, підрахунком голосів і документуванням результатів на виборчих дільницях і в окружних виборчих комісіях на виборах Президента 2010. ЕНЕМО закликає всі виборчі комісії надати спостерігачам доступ до всіх етапів виборчого процесу згідно з державним і міжнародним законодавством, якого дотримується Україна. Зокрема, ЕНЕМО закликає всі виборчі комісії поважати права на спостереження всіх грузинських спостерігачів, акредитованих від ЕНЕМО.

Європейська мережа організацій зі спостереження за виборами (ЕНЕМО) є групою з 22 громадських організацій із 17 країн колишнього Радянського Союзу, Центральної та Східної Європи. Ці позапартійні організації є провідними групами з моніторингу виборів у своїх країнах. Загалом організації-учасниці ЕНЕМО спостерігали за 200 виборами у своїх країнах, більш ніж 110 виборами за кордоном і провели навчання понад 100 000 спостерігачів.